

Inkomster och skatter – Inkomströrlighet 2000–2014

HE0110

I denna beskrivning redovisas först allmänna uppgifter om undersökningen samt dess syfte och historik. Därefter redovisas undersökningens innehåll och tillförlitlighet samt hur den genomförs och hur man kan ta del av resultaten. Genom att klicka på en rubrik i innehållsförteckningen kommer man direkt till aktuellt avsnitt.

Innehållsförteckning

A	Allmänna uppgifter	2
A.1	Ämnesområde	2
A.2	Statistikområde.....	2
A.3	SOS-klassificering.....	2
A.4	Statistikansvarig.....	2
A.5	Statistikproducent.....	2
A.6	Uppgiftsskyldighet.....	3
A.7	Sekretess och regler för behandling av personuppgifter	3
A.8	Gallringsföreskrifter	3
A.9	EU-reglering	3
A.10	Syfte och historik.....	3
A.11	Statistikanvändning.....	4
A.12	Uppläggning och genomförande.....	4
A.13	Internationell rapportering.....	4
A.14	Planerade förändringar i kommande undersökningar	4
B	Kvalitetsdeklaration.....	5
B.0	Inledning	5
B.1	Innehåll	5
1.1	Statistiska målstorheter	5
1.1.1	Objekt och population	5
1.1.2	Variabler.....	6
1.1.3	Statistiska mått	8
1.1.4	Redovisningsgrupper.....	8
1.1.5	Referenstider	9
1.2.	Fullständighet.....	9
B.2	Tillförlitlighet.....	9
2.1	Tillförlitlighet totalt.....	9
2.2	Osäkerhetskällor.....	9
2.2.1	Urval.....	9
2.2.2	Ramtäckning	9
2.2.3	Mätning	12
2.2.4	Svarsbortfall	13
2.2.5	Bearbetning	13
2.2.6	Modellantaganden	14
2.3	Redovisning av osäkerhetsmått.....	14

<i>B.3</i>	<i>Aktualitet</i>	15
3.1	Frekvens	15
3.2	Framställningstid	15
3.3	Punktlighet	15
<i>B.4</i>	<i>Jämförbarhet och sam användbarhet</i>	15
4.1	Jämförbarhet över tiden	15
4.2	Jämförbarhet mellan grupper	15
4.3	Sam användbarhet med annan statistik	15
<i>B.5</i>	<i>Tillgänglighet och förståelighet</i>	15
5.1	Spridningsformer	15
5.2	Presentation	16
5.3	Dokumentation	16
5.4	Tillgång till primärmaterial	16
5.5	Upplysningstjänster	16

A Allmänna uppgifter

A.1 Ämnesområde

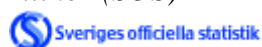
Ämnesområde: Hushållens ekonomi

A.2 Statistikområde

Statistikområde: Inkomster och inkomstfördelning

A.3 SOS-klassificering

Tillhör (SOS)

För undersökningar som ingår i Sveriges officiella statistik gäller särskilda regler när det gäller kvalitet och tillgänglighet, se Förordningen om den officiella statistiken (2001:100).

A.4 Statistikansvarig

Myndighet/organisation: Statistiska centralbyrån (SCB)
Postadress: 701 89 Örebro
Besöksadress: Klostersgatan 23
Kontaktperson: Johan Lindberg
Telefon: 019-17 60 64
E-post: fornamn.efternamn@scb.se

A.5 Statistikproducent

Myndighet/organisation: Statistiska centralbyrån (SCB)
Postadress: 701 89 Örebro
Besöksadress: Klostersgatan 23
Kontaktperson: Johan Lindberg
Telefon: 019-17 60 64
E-post: fornamn.efternamn@scb.se

A.6 Uppgiftsskyldighet

Enligt förordningen om den officiella statistiken (2001:100), följer att myndigheter lämnar de uppgifter som behövs för framställning av offentlig statistik till statistikansvariga myndigheter. Statistiken baseras på uppgifter från folkbokförings- och inkomstuppgifter från Skatteverket, Försäkringskassan och andra myndigheter. Enskilda individer lämnar inte uppgifter till statistiken.

A.7 Sekretess och regler för behandling av personuppgifter

I myndigheternas särskilda verksamhet för framställning av statistik gäller sekretess enligt 24 kap. 8 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Vid automatiserad behandling av personuppgifter gäller reglerna i personuppgiftslagen (1998:204). På statistikområdet finns dessutom särskilda regler för personuppgiftsbehandling i lagen (2001:99) och förordningen (2001:100) om den officiella statistiken.

Statistiksekretessen innebär bl. a. att den statistik som redovisas endast avser aggregerade uppgifter och att inga uppgifter för enskilda personer redovisas.

A.8 Gallringsföreskrifter

De slutliga registren som ligger till grund för statistiken över inkomströrlighet gallras inte utan långtidsarkiveras i enlighet med Riksarkivets bevarandebeslut RAMS 2007:64.

A.9 EU-reglering

Statistiken är inte EU-reglerad.

A.10 Syfte och historik

Statistiken över inkomströrlighet belyser hur rörligheten i inkomster förändras över tid och hur rörligheten ser ut för olika grupper, exempelvis för kvinnor och män och för olika åldersgrupper. Statistiken kan ses som ett komplement till den traditionella inkomstfördelningsstatistiken, där tvärsnittsdata för årsinkomster ligger till grund för statistiken. Att basera inkomstfördelningsstatistik på årsinkomster är praxis enligt internationella rekommendationer.¹ Det finns dock brister med en så pass kort analysperiod, då människors inkomster förändras över tid, bl. a. beroende på att människor befinner sig i olika skeden av sin livscykel, såsom studier, barnafödande etc., eller på grund av tillfälliga händelser såsom arbetslöshet, sjukdom eller husförsäljningar. Dessa variationer i inkomster kan få stor inverkan på tvärsnittsstatistiken över inkomster, där personer som t.ex. sålt ett hus tillfälligt klättrar i inkomsthierarkin medan personer som är föräldralediga hamnar längre ner i inkomstfördelningen. Statistik över inkomströrlighet ger användaren en möjlighet att t.ex. analysera vilka grupper som tenderar att över tid ha låga inkomster och vilka grupper som i större utsträckning har tillfälligt låga inkomster.

Statistiken är avgränsad till intragenerationell inkomströrlighet, vilken belyser förändringar i inkomster under en persons livstid (till skillnad från en intergenerationell ansats vilken syftar till att belysa sambandet mellan olika generationers inkomstnivåer, d.v.s. familjebakgrundens betydelse för en persons inkomst).

¹ Se Canberra Group Handbook, (2011), sid. 26 för ytterligare läsning om detta.

Statistiken avser i ett initialt skede endast relativ inkomströrlighet. Det innebär att rörligheten definieras som förändringar i en persons inkomst (ranking) i förhållande till andra personers inkomst.

Statistiken är ny och det är således första gången den publiceras.

A.11 Statistikanvändning

Statistiken är ett komplement till den traditionella inkomstfördelningsstatistiken där fördelningen av årliga inkomster redovisas. Statistiken kan bl.a. användas för att visa hur rörligheten i inkomster förändras över tid, vilka skillnader som finns mellan olika grupper i samhället samt för att analysera vilka grupper som över tid tenderar att ha låga inkomster.

Användare av statistiken är i första hand myndigheter, forskare och andra intresseorganisationer.

Användarna representeras bland annat genom SCB:s användarråd för Valfärdsstatistik. Deltagande organisationer i användarrådet är Finansdepartementet, Arbetsmarknadsdepartementet, Socialdepartementet, Försäkringskassan, Myndigheten för delaktighet, Folkhälsomyndigheten, Konsumentverket, Institutet för social forskning vid Stockholms universitet (SOFI) samt Sveriges Kommuner och Landsting (SKL)

A.12 Uppläggning och genomförande

Statistiken är totalräknad och bygger på administrativa register. De statistikvärden som presenteras är resultat av bearbetningar av ett longitudinellt inkomstregister (LINK), vilket i sin tur bygger på Registret över totalbefolkningen (RTB) och Inkomst- och taxeringsregistret (IoT).

Framställningen av *Inkomst- och taxeringsregistret* består av insamling och bearbetning av data från administrativa källor till ett slutligt observationsregister. Registret innehåller uppgifter från Skatteverket (taxeringsuppgifter, kontrolluppgifter från arbetsgivare, kontrolluppgifter från pensions- och försäkringsutbetalare, kontrolluppgifter över räntor och utdelningar samt standardiserade räkenskapsutdrag), Försäkringskassan, Centrala studiestödsnämnden, Pensionsmyndigheten, Statens tjänstepensionsverk, Försvarsmakten, Socialstyrelsen och Skolverket.

LINK innehåller inkomstuppgifter för både individer och hushåll. Inkomstbegreppet som används i statistiken är disponibel inkomst enligt 2004 års definition (CDISP04), vilket finns skapat för åren 2000–2014. Statistiken har en individansats och en hushållsansats. Individstatistiken redovisas för åren 2000–2014 och den hushållsbaserade statistiken redovisas för åren 2011–2014. Hushållen bildas utifrån uppgifter baserade på folkbokföring på lägenhet. Hushållsvariabler består dels av uppgifter som karaktäriserar hushållet, dels av inkomstrelaterade uppgifter som summeras för hushållets medlemmar till hushållsuppgifter.

A.13 Internationell rapportering

Statistiken rapporteras inte internationellt.

A.14 Planerade förändringar i kommande undersökningar

Statistiken kommer succesivt att utökas, då främst med alternativa mått för att

mäta inkomströrlighet.

B Kvalitetsdeklaration

B.0 Inledning

SCB deklarerar kvaliteten i statistiken enligt ett kvalitetsbegrepp som består av fem huvudkomponenter:

- (1) **Innehåll**, som framför allt gäller statistikens målstorheter.
- (2) **Tillförlitlighet**, som avser osäkerhetskällor och hur dessa påverkar statistiken.
- (3) **Aktualitet**, som omfattar tidsaspekter som spelar roll för hur väl statistiken beskriver nuläget.
- (4) **Jämförbarhet och sam användbarhet**, som avser möjligheter till jämförelser, över tiden och mellan grupper, samt till att använda statistiken tillsammans med annan statistik.
- (5) **Tillgänglighet och förståelighet**, som avser statistikens fysiska tillgänglighet och dess förståelighet.

För mer information om kvalitetsbegreppet för officiell statistik och en mer detaljerad redovisning av innebörden i de fem huvudkomponenterna, se rapporten *Kvalitetsbegrepp och riktlinjer för kvalitetsdeklaration av officiell statistik (MIS2001:1)* i serien *Meddelande i samordningsfrågor för Sveriges officiella statistik*. Publikationen finns på SCB:s webbplats.

B.1 Innehåll

1.1 Statistiska målstorheter

1.1.1 Objekt och population

Statistiken är dels individbaserad, dels hushållsbaserad, i båda fallen är det dock individer som utgör objekten. I den hushållsbaserade statistiken beräknas hushållets disponibla inkomst per konsumtionsenhet vilken sedan redovisas för respektive person i hushållet.

Målpopulationen för den individbaserade statistiken är personer som ska vara folkbokförda enligt de författningar som reglerar folkbokföringen under aktuell mätperiod (se nedan information om hur den longitudinella populationen avgränsas).

Rampopulationen (som statistiken bygger på) avgränsas enligt:

- Personer som är så kallade helårsindivider, vilket innebär att personerna är folkbokförda vid såväl årets början (1/1) som årets slut (31/12).
- Personer med en nettoinkomst skild från noll.
- Personer som är 20 år eller äldre.

Målpopulationen för den hushållsbaserade statistiken är privata hushåll bestående av personer som ska vara folkbokförda enligt de författningar som reglerar folkbokföringen under aktuell mätperiod. Hushållet är ett så kallat bostadshus-

håll och utgörs av samtliga personer som 31/12 är folkbokförda på samma fastighet och lägenhet.

Rampopulationen avgränsas enligt:

- Hushåll med personer som är på församlingen skriven eller saknar känd hemvist ingår ej i hushållspopulationen.
- Hushållspopulationen baseras på så kallade helårshushåll, vilket innebär att samtliga vuxna i hushållet ska finnas i RTB per 1/1 respektive 31/12 respektive kalenderår.
- Hushållspopulationen avgränsas till att avse hushåll vilka har en disponibel inkomst skild från noll.
- Hushållspopulationen omfattar endast hushåll där minst en person i hushållet är 18 år eller äldre.

Utöver ovanstående görs avgränsningar av den longitudinella populationen (gäller både den individ- och hushållsbaserade statistiken). Följande varianter förekommer i statistiken:

- Personerna ingår i rampopulationen vid mätperiodens startår och slutår (transitionsmatriser).
- Personerna ingår i rampopulationen under hela mätperioden (varaktighet).

1.1.2 Variabler

Nedan redovisas de variabler som ingår i den publicerade statistiken avseende inkomströrlighet.

Inkomstvariabler

Disponibel inkomst per k.e.

Disponibel inkomst är summan av alla skattepliktiga och skattefria inkomster minus skatt och övriga negativa transfereringar. Redovisningen görs både inklusive och exklusive kapitalvinst/kapitalförlust, det vill säga den vinst/förlust som uppkommer vid försäljning (realisering) av tillgångar, t.ex. aktier, fonder eller fastigheter.

För att göra jämförelser av disponibel inkomst mellan olika typer av hushåll används ett viktsystem där konsumtionen är relaterad till hushållets sammansättning. Genom att dividera den disponibla inkomsten för hushållet med hushållets konsumtionsvikt erhålls disponibel inkomst per konsumtionsenhet (k.e.)

Nettoinkomst

Nettoinkomst är summan av alla skattepliktiga och skattefria inkomster minus skatt och övriga negativa transfereringar. Redovisningen görs både inklusive och exklusive kapitalvinst/kapitalförlust, det vill säga den vinst/förlust som uppkommer vid försäljning (realisering) av tillgångar, t.ex. aktier, fonder eller fastigheter.

Skillnaden mellan nettoinkomst och disponibel inkomst är att den disponibla inkomsten avser hushållets inkomst. Nettoinkomsten visar den enskilda perso-

nens inkomst, alltså vad den enskilda personen bidrar med till hushållets disponibla inkomst.

Bakgrunds- och klassificeringsvariabler

Hushållstyp

Hushållstyp anger hushållets sammansättning. Redovisningen avser personens hushållstyp vid startåret av respektive period.

Ensamstående med barn 0–19 år avser ensamstående med minst ett barn 0–19 år med en förälder–barn–relation till någon av referenspersonerna i hushållet samt i förekommande fall även personer 20 år eller äldre med en förälder–barn–relation till referenspersonen i hushållet. En förälder–barn–relation skapas om en person är biologisk förälder, adoptivförälder, vårdnadshavare eller ”Annan person” till någon i hushållet.

Sammanboende avser sammanboende personer som är gifta/registrerade partner alternativt sambo. Med sambo avses personer som inte är gifta/registrerade partner men boende tillsammans under äktenskapsliknande förhållanden.

Sammanboende med barn 0–19 år avser sammanboende med minst ett barn 0–19 år med en förälder–barn–relation till någon av referenspersonerna i hushållet samt i förekommande fall även personer 20 år eller äldre med en förälder–barn–relation till någon av referenspersonerna i hushållet. En förälder–barn–relation skapas om en person är biologisk förälder, adoptivförälder, vårdnadshavare eller ”Annan person” till någon i hushållet.

Övriga hushåll avser hushåll som inte klassas som ensamstående eller sammanboende. Med barn avses personer 0–19 år, oavhängigt en förälder–barn–relation till någon annan person i hushållet.

Ålder

Redovisningen av ålder utgår från personernas ålder vid startåret av respektive period.

Födelseregion

Avser respektive persons födelseregion.

Sysselsättning

Sysselsättning anger en persons huvudsakliga sysselsättning under undersökningsåret baserat på personens sammansättning av inkomster.

Förvärvsarbetande avser personer 20–64 år ej klassade som studerande vars löne- och företagarinkomst överstiger två basbelopp samt är större än hälften av den sammanräknade förvärvsinkomsten.

Studerande avser personer 20–64 år vars inkomst av studiehjälp/studiemedel är större än ett kvarts basbelopp samt vars summerade löne- och företagarinkomst understiger 3,5 basbelopp.

Arbetslösa avser personer 20–64 år ej klassade som studerande vars inkomst av arbetsmarknadsstöd är större än hälften av den sammanräknade förvärvsinkomsten.

Sjuka avser personer 20–64 år ej klassade som studerande vars ersättning i samband med sjukdom är större än hälften av den sammanräknade förvärvsinkomsten. Inkluderar personer med sjuk- och aktivitetsersättning.

Pensionärer avser personer 20–64 år ej klassade som studerande vars inkomst av allmän pension, tjänstepension, privat pensionsförsäkring, arbetsskadelivränta och livränta är större än hälften av den sammanräknade förvärvsinkomsten.

Föräldralediga avser personer 20–64 år ej klassade som studerande vars inkomst av föräldrapenning är större än hälften av den sammanräknade förvärvsinkomsten.

Övriga ej förvärvsarbetande avser personer 20–64 år ej klassade som förvärvsarbetande, studerande, arbetslösa, sjuka, pensionärer eller föräldralediga.

1.1.3 Statistiska mått

- Totalsummor (antal personer)
- Andel personer
- Immobility Mean (IM)
- Varaktigt låg disponibel inkomst per k.e. (persistent at risk of poverty)

Immobility Mean (IM) definieras som genomsnittliga andelen personer (%) som återfinns i samma inkomstgrupp vid periodens startår respektive slutår. Måttet beräknas för respektive redovisningsgrupp och antar värdet 100 om ingen relativ rörlighet förekommer i aktuell redovisningsgrupp (dvs. alla personer befinner sig i samma inkomstgrupp vid periodens start och dess slut), och antar värdet 0 under förutsättning att alla personer har bytt inkomstgrupp under aktuell period.

Varaktigt låg disponibel inkomst per k.e. avser personer som lever i ett hushåll som har en disponibel inkomst per k.e. som är mindre än 60 procent av medianvärdet för samtliga under 2014 samt under två av de tre föregående åren. Definitionen som används är densamma som Eurostat tillämpar för beräkning av persistent at risk of poverty.

1.1.4 Redovisningsgrupper

- kön
- ålder
- hushållstyp
- födelseland
- vistelsetid i Sverige
- sysselsättning
- inkomstgrupp

Inkomstgrupperna avser deciler, vilket innebär att populationen delas in i tio lika stora grupper sorterade efter stigande inkomst. Exempelvis innebär decil 1 att personen tillhör de tio procent av befolkningen med lägst inkomster, och decil 10 innebär att personen tillhör de tio procent med högst inkomster.

1.1.5 Referenstider

Referensperioder för statistiken är år 2000–2014 (individbaserad) respektive 2011–2014 (hushållsbaserad).

1.2. Fullständighet

Statistikens målvariabler baseras på kontrolluppgifter och taxeringsdata från Skatteverket samt administrativa registerdata avseende inkomster från andra myndigheter. Detta innebär att inkomster, skatter och kapitalvinster som inte inkluderas i dessa uppgiftskällor inte ingår i statistiken.

Inkomster från svartjobb, lotterivinster och arv ingår inte i statistiken.

Uppgifter om överföringar mellan hushåll, till exempel ekonomiskt stöd som vissa föräldrar ger sina vuxna barn, finns inte i administrativa register. Det innebär bland annat att ungdomarnas verkliga ekonomiska standard kan underskattas i statistiken. Även uppgifter om underhållsbidrag, vilket är en transferering mellan separerade föräldrar, saknas i administrativa register. För att kompensera för detta används en modell för simulering av underhållsbidrag i statistiken. Både positiva och negativa transfereringar simuleras och påförs sedan den disponibla inkomsten för relevanta hushåll. Mer information om simuleringen av underhållsbidrag finns i avsnitt 2.2.6 *Modellantaganden*.

För personer som är bosatta i Sverige men som arbetar i ett annat land saknas i stor utsträckning arbetsinkomsten. Detta har relativt stor betydelse för statistiken i vissa gränskommuner där arbetspendling till andra nordiska länder är vanligt förekommande.

En person kan endast ingå i ett hushåll utifrån uppgifterna i folkbokföringen. Det innebär att exempelvis barn med växelvis boende enbart ingår i det hushåll där barnet är folkbokfört.

B.2 Tillförlitlighet

2.1 Tillförlitlighet totalt

Inkomst- och skattestatistiken baseras på kontrolluppgifter och taxeringsdata från Skatteverket samt andra myndigheters administrativa data avseende inkomster. Statistiken har därmed allmänt sett god kvalitet.

2.2 Osäkerhetskällor

2.2.1 Urval

Statistiken är totalräknad och därmed inte påverkad av urvalsosäkerheter.

2.2.2 Ramtäckning

Se avsnitt 1.1.1 för beskrivning av rampopulationerna som statistiken baseras på.

Det finns individer/hushåll i rampopulationen som inte tillhör målpopulationen (övertäckning) samt individer/hushåll i målpopulationen som inte finns i rampopulationen (undertäckning). Täckningen av hushåll är delvis beroende av täckningen av individer i RTB, men också av kvaliteten i den information som används för att koppla samman individer till hushåll. Undertäckning och övertäckning för personer och hushåll beskrivs nedan.

Individbaserad statistik

Undertäckning

Brister i rapporteringen av födselar och invandring resulterar i undertäckning. Födselar ger upphov till mycket små problem beroende på de snabba rapporteringsrutinerna.

Om en person invandrar till Sverige och personen enligt lagar och förordningar borde folkbokföra sig men inte gör det uppstår undertäckning. Uppskattningar som har gjorts tyder på en undertäckning på cirka 10 000 personer. Invandrare blir registrerade som invandrade vid den tidpunkt då de folkbokförs. I vissa fall kan det gå en relativt lång tid mellan ankomsten till Sverige och folkbokföringstidpunkten. Vid inflyttning till Sverige genomgår personer med utomnordiskt medborgarskap i vissa fall en omfattande administrativ process innan beslut om uppehållstillstånd kan fattas. Detta gör att tiden mellan inresan till Sverige och registrering av inflyttningen kan bli lång. Under perioder med stor invandring tenderar de administrativa handläggningstiderna i varje enskilt fall att öka. Detta gäller särskilt personer som inte fått sin ansökan om uppehålls-tillstånd beviljad och som överklagar beslutet, vilket medför att det blir en avsevärd tidsskillnad mellan inresan och det slutliga beslutet.

Konsekvensen för statistiken över inkomster och skatter är att personer som finns i landet, och som kan ha inkomster, inte inkluderas i statistiken eftersom de inte är folkbokförda.

Övertäckning

Brister i rapporteringen av dödsfall och utvandring resulterar i övertäckning. Dödsfall ger upphov till mycket små problem beroende på de snabba rapporteringsrutinerna. Övertäckningen i observationsregistren med anledning av ej rapporterade dödsfall antas vara mindre 0,1 procent av de döda.

Utvandring förorsakar övertäckning om utflyttning inte anmäls. Genomförda studier tyder på att folkbokföringen och därmed RTB innehåller ett betydande antal personer som inte längre bor i landet. Detta är förmodligen den allvarligaste kvalitetsbristen i såväl folkbokföringen som i RTB. De flesta av dem som flyttar ut ur landet har inget eget intresse av att anmäla utflyttning och en del gör det heller inte. Det kan till och med vara fördelaktigt att behålla sin folkbokföring i Sverige. Flera försök har gjorts för att skatta övertäckningen, bl.a. genom att jämföra dödsrisker för personer med svensk respektive utländsk bakgrund samt genom analys av bortfall och postreturer i olika undersökningar. I en studie från 1994 (Nilsson, Brister i folkbokföringen, PM, 1994) framförs hypotesen att övertäckningen bland utrikes födda kan vara så stor som 10 procent. Andra analyser pekar på att omfattningen av övertäckningen kan ligga på mellan 25 000 och 50 000 personer, vilket utgör 0,25–0,5 procent av hela befolkningen.

Ett försök till indirekt skattning av övertäckningen har gjorts i en studie publicerad 2002 (Qvist, Täckningsproblem i Registret över totalbefolkningen RTB. SCB, R & D Report 1999:1). I studien analyseras invandrades dödlighet under perioden 1993–97 med intensitetsregression. Analysen visar att det finns en relativ underdödlighet bland personer födda utomlands jämfört med personer födda i Sverige. Denna relativa underdödlighet tolkas som en relativ övertäckning i RTB. Beräkningar visar att övertäckningen bland utomnordiska

invandrare ligger i intervallet 25 000–50 000 personer, vilket motsvarar 4–8 procent av de utomnordiska invandrarna.

Under år 2004 har studier gjorts där man försökt att skatta storleken på övertäckningen med hjälp av registerstatistik. En preliminär siffra pekar på en övertäckning på minst 35 000 personer.

I rapporten Övertäckning i Registret över totalbefolkningen – en registerstudie (SCB, Bakgrundsfakta, Befolknings- och välfärdsstatistik 2015:1) har SCB ytterligare analyserat övertäckningen och skapat en metod som med hjälp av registerdata för ett flertal år ger en uppskattning av övertäckningen. Metoden innebär att det först görs en avgränsning av personer som är tänkbara att ingå i övertäckningen, kallad Misstänkt övertäckning. För att sedan avgöra om en person ingår i övertäckningen eller i RTB-populationen används ett antal indikatorer. Indikationerna skapas från ett regelverk som kan bygga på registerdata från ett enskilt år eller från flera på varandra följande år. Till rapporten beräknades övertäckningen i RTB för åren 2000 – 2012. Under den aktuella perioden ökade den skattade övertäckningen från ca 35 000 personer år 2000 till ca 73 000 personer år 2012.

Totalt motsvarade den skattade övertäckningen cirka 0,8 procent av befolkningen år 2012. För personer födda i Sverige uppskattades övertäckningen vara 0,3 procent. För utrikes födda var övertäckningen större. För personer födda i Norden antas övertäckningen vara cirka 2 procent och för personer från övriga världen beräknades övertäckningen vara knappt 4 procent av befolkningen.

Under 2015 genomfördes ett arbete på SCB som bland annat avsåg att göra en aktuellare skattning av övertäckningen än det är möjligt med metoden ovan. En ny metod, baserat på tidigare övertäckningsprojekts resultat, togs fram för att skatta övertäckningen i RTB. Metoden bygger på att man med hjälp av logistisk regression skattar sannolikheten för att en person tillhör övertäckningen. Summan av dessa sannolikheter utgör därefter den skattade övertäckningen. Till den regressionsberäknade övertäckningen adderades även en skattning av antalet personer som antas vara döda eller emigrerade vid mättidpunkten och en skattning av korttidsmigranter som var registrerade som nyligen invandrade vid mättidpunkten men som senare visar sig inte uppfylla tolv månaderskriteriet.

Totalt bedömdes övertäckningen i RTB vara knappt 70 000 personer den 31 december 2014.

Hushållsbaserad statistik

Undertäckning

Det finns flera orsaker till undertäckningen av hushåll. Personer boende i flerbostadshus som inte rapporterat in sitt lägenhetsnummer till Skatteverket har inte kunnat folkbokföras på lägenhet och därmed kan inte hushåll bildas. Brister i lägenhetsregistret som innebär att lägenheter saknas leder också till en undertäckning av hushåll eftersom personerna inte kunnat folkbokföras på lägenhet. Detta har vanligen fått en av två effekter, beroende på felets karaktär i lägenhetsregistret. Antingen har personerna istället blivit folkbokförda tillsammans med andra på samma fastighet och bildar ett alltför stort hushåll eller så saknas uppgift helt om hushållstillhörighet. I båda fallen saknas hushåll som borde finnas i rampopulationen. Maskinella kopplingar har i vissa fall

gjorts för individer där individer saknade koppling till lägenhet. För mellan 270 000 och 300 000 personer saknas det koppling till lägenhet, vilket innebär att uppgift om lägenhetsidentitet är bortfall i folkbokföringen för dessa personer. För att minska bortfallet i statistiken imputeras för dessa personer uppgift om hushåll med hjälp av familjebegreppet i RTB. Se vidare under avsnitt 2.2.4. Svartsbortfall.

Hushåll som endast består av personer som utgör undertäckning i RTB kommer också att utgöra undertäckning. För denna typ av undertäckning finns idag ingen uppskattning av storleken på omfattningen.

Övertäckning

Övertäckningen bland hushåll utgörs huvudsakligen av hushåll som endast består av personer som utgör övertäckning i RTB och som ändå blivit folkbokförda på lägenhet. Det finns för närvarande ingen uppskattning av hur många hushåll det kan röra sig om, men troligtvis är omfattningen liten.

2.2.3 Mätning

Grunddata till statistiken hämtas från Skatteverket och andra myndigheter. Primärt är det respektive myndighet som samlar in och registrerar uppgifterna. Statistikens kvalitet bestäms huvudsakligen av kvaliteten på dessa myndigheters register och administrativa system.

Inga formella studier har gjorts för att närmare kvantifiera de osäkerheter som uppstår till följd av mätfel men det finns heller inget som indikerar att statistiken skulle vara snedvriden på något sätt pga. mätfel.

I ett fåtal fall har det kunnat konstateras att orimliga värden leverats och efter återkontakter har det framkommit att de uppstått i samband med inskanning av blanketter. I de allra flesta fall har dessa korrigerats inför framställning av det slutliga registret IoT.

Sedan tidigare har personer varit folkbokförda på en fastighet. Detta innebar att personer boende på en fastighet med endast en lägenhet kunde kopplas ihop med övriga personer folkbokförda på samma fastighet, och bilda bl.a. hushåll. Detta var dock inte möjligt för personer folkbokförda på en fastighet med mer än en lägenhet. Nu är folkbokföringen, för personer folkbokförda i en fastighet med mer än en lägenhet, kompletterad med personens lägenhetsnummer. Skatteverket har ansvarat för insamlingen av lägenhetsnumret. I denna insamling har i vissa fall felaktigheter uppstått. I de fall det angivna lägenhetsnumret inte finns på adressen kan inte en person kopplas ihop med lägenheten och således inte bilda ett hushåll. I detta fall har familjeuppgift i RTB använts som en approximation för hushåll. Har ett annat lägenhetsnummer än det egna angetts kommer man i statistiken att tillhöra ett annat hushåll än det faktiska.

Uppgifterna om hushållstyp baseras på uppgifterna i RTB och de hushåll som kan skapas utifrån folkbokföringen på lägenhet. Kvaliteten på uppgifterna om hushållet beror i hög grad på hur väl folkbokföringen lyckas fånga hushållets sammansättning. Den kvalitetsundersökning som genomförts indikerar att antal hushåll med en och två personer underskattas med ca 10 procent, medan antal hushåll med fler än fem personer överskattas med 20–25 procent. Antal hushåll av typen ”Sammanboende utan barn” underskattas också med ca 10 procent. Regional variation förekommer. Notera dock att kvalitetsundersökningen avser

faktiskt boende, vilket kan skilja sig från folkbokfört boende.

2.2.4 Svarsbortfall

Svarsbortfall, vanligen förkortat till bortfall, uppstår när värdet på en eller flera variabler i en undersökning inte kan hämtas in. Saknas alla värden för ett undersökningsobjekt (t.ex. person, företag, kommun osv.) är det frågan om objektsbortfall; saknas enbart vissa värden, handlar det om partiellt bortfall.

Det förekommer inga kända bortfall på objektsnivå. För vissa objekt saknas dock uppgifter för en del variabler. I vissa fall är det dock svårt att avgöra om ett saknat värde beror på ett partiellt bortfall eller om det är en korrekt uppgift, dvs. att värde ska saknas, exempelvis för enskilda inkomstuppgifter.

För hushållsvariablerna i individstatistiken är bortfallet störst. För en del av de personer där det saknas hushållstillhörighet, dvs. där kopplingen till lägenhet saknas, har maskinella kopplingar gjorts. Rättningarna berör ca 60 000 personer. Efter att dessa rättningar genomförts saknar mellan 270 000 och 300 000 personer uppgift om hushållstillhörighet, för vilka uppgift om hushållstyp imputeras med hjälp av familjebegreppet i RTB².

2.2.5 Bearbetning

Bearbetningsfel är fel som kan uppkomma när man bearbetar det insamlade materialet, manuellt eller maskinellt.

För vissa typer av fel som uppkommer vid databeredning (dataregistrering, kodning och granskning/rättning) kan man efter studier som bygger på upprepning av dessa moment ibland dra slutsatser om både risker och konsekvenser.

Andra bearbetningsfel beror på den ”mänskliga faktorn”, t.ex. beräkningsfel, programmeringsfel och systemfel. Risken för att de ska inträffa och den konsekvens detta får för statistiken är mycket svår att beräkna. SCB arbetar kontinuerligt för att minimera riskerna för negativ inverkan på statistikens tillförlitlighet på grund av fel som beror på den ”mänskliga faktorn”, både förebyggande och genom snabba åtgärder när sådana fel upptäcks.

Statistiken baseras på data som har sin grund i administrativa register. Den ursprungliga databildningen sker hos Skatteverket och andra myndigheter. Varje myndighet gör kontroller, rättelser och andra bearbetningar som passar för deras administrativa syften. När en myndighet levererar data till SCB görs eventuellt ytterligare selektioner och bearbetningar anpassade till SCB:s önskemål.

När Inkomst- och taxeringsregistret är skapat görs olika kontroller i form av makrogranskning av totalsummor, medelvärden, min- och maxvärden samt antal personer med värde. Jämförelser görs också med föregående års värden för att kontrollera rimligheten utifrån inkomstårets förändringar i skattelagstiftningen och annat. När material tas fram för publicering sker kontroller av värden för olika redovisningsgrupper, däribland för kommuner. När kontrollerna uppdragar orimligheter på individnivå ändras detta i registren men omfattningen av detta är endast rättningar för någon enstaka person per årgång. Inga särskilda studier kring bearbetningsfel har genomförts men inget finns i nuläget som pekar på att

² Familj definieras enligt Registret över totalbefolkningen (RTB) och baseras på de personer som är folkbokförda på samma fastighet och som har relationer med varandra, maximalt två generationer. Sammanboende personer som inte är gifta eller har gemensamma barn kan ej kopplas ihop utan redovias som ensamstående. En person kan endast ingå i en RTB-familj.

det skulle förekomma bearbetningsfel som på något sätt snedvrider statistiken.

2.2.6 Modellantaganden

Simulering av underhållsbidrag i den hushållsbaserade statistiken

Föräldrar har enligt Föräldrabalken (1949:381) skyldighet att ordna för sitt barns försörjning till dess att barnet fyller 18 år. Går barnet i skolan efter denna tidpunkt är föräldrarna underhållsskyldiga under den tid som skolgång pågår, som längst dock till och med juni det år barnet fyller 20. I de fall föräldrarna till ett barn är särlevande och barnet till största del bor hos en av föräldrarna uppkommer ett behov av transferering mellan föräldrarna. Transfereringen benämns underhållsbidrag om den går direkt mellan föräldrarna och underhållsstöd om den administreras av Försäkringskassan. Om den underhållsskyldige föräldern inte betalar något underhåll eller betalar ett lägre belopp än 1 273 kr per månad kan underhållsstöd beviljas. Underhållsstödet är högst 1 273 kr per månad och betalas ut till den förälder som barnet bor och är folkbokförd hos. Uppgift om vilka som mottar samt betalar underhållsstöd, samt storleken på underhållsstödet, finns i IoT. Det finns dock inga administrativa data om underhållsbidrag varför det måste uppskattas på något vis.

Föremål för modellen är särlevande föräldrar till barn under 18 år, alternativt barn över 18 år som fortfarande går i skolan fram till juni det år barnet fyller 20, i de fall de inte erhåller underhållsstöd. I modellen har antagits att barn som har rätt till underhållsbidrag, och inte erhåller underhållsstöd, också får underhållsbidrag.

Modellen utgår från de riktlinjer Försäkringskassan tagit fram för beräkning av underhållsbidrag. Enligt dessa beräknas underhållsbidraget genom att barnets behov multipliceras med en kvot av den bidragsskyldige förälderns överskott och båda föräldrarnas överskott. För att hantera barn som bor ungefär lika mycket hos sina föräldrar (växelvis boende), och således inte ska erhålla något underhållsbidrag, är modellen kompletterad med en konstant för andelen icke växelvis boende barn, vilken multipliceras med det framräknade underhållsbidraget. Slutligen tas hänsyn till antalet månader under aktuellt år som barnet har rätt till underhållsbidrag, genom att en kvot av antal underhållsbidragsberättigade månader per år läggs till modellen.

underhållsbidrag

$$= \text{barnets behov} * \frac{\text{bidragsskyldig förälders överskott}}{\text{båda föräldrarnas överskott}} \\ * \text{andel icke växelvis boende} * \frac{\text{antal månader}}{12}$$

Underhållsbidraget ingår i beräkningen av disponibel inkomst, transfereringar och familjestöd. Drygt 300 000 hushåll berörs av simuleringarna och det sammanlagda underhållsbidraget som beräknas med hjälp av modellen uppgår till ca 3 mdkr.

2.3 Redovisning av osäkerhetsmått

Osäkerhetsmått för slumpmässiga urvalsfel (vanligen 95-procentiga konfidensintervall) beräknas inte eftersom det är en totalräknad undersökning. Inte heller några andra osäkerhetsmått beräknas.

B.3 Aktualitet

3.1 Frekvens

Sammanställningen av LINK-registret sker en gång per år, och sker på våren drygt ett år efter sista referensåret för statistiken. Publicering av statistiken sker årligen.

3.2 Framställningstid

Statistiken publiceras på våren drygt ett år efter sista referensåret för statistiken. Anledningen till den relativt långa perioden mellan referensperiodens slut och publiceringstidpunkt är att slutliga taxeringsdata levereras till SCB först i slutet av året efter inkomståret.

3.3 Punktlighet

Publicering sker i enlighet med gällande publiceringsplan. Aktuella publiceringsplaner finns på SCB:s webbplats, www.scb.se/publiceringskalender.

B.4 Jämförbarhet och sammanvändbarhet

4.1 Jämförbarhet över tiden

Jämförbarheten över tid för de publicerade mätperioderna är god. Inkomstbegreppet som används för både disponibel inkomst och nettoinkomst är inkomstbegreppet enligt 2004 års definition (CDISP04). Förändringar i skatte-, pensions- och socialförsäkringssystemen har dock stor påverkan på statistiken, varför användare av statistiken bör vara uppmärksam på sådana förändringar.

4.2 Jämförbarhet mellan grupper

Redovisningsgrupperna i statistiken följer de av SCB fastställda indelningarna enligt det socialstatistiska systemet, vilket innebär att statistiken är jämförbar med annan statistik inom samma system.

4.3 Sammanvändbarhet med annan statistik

Sammanvändbarheten med den totalräknade inkomststatistiken för individer och hushåll är god. De inkomstbegrepp som används är desamma som i den totalräknade inkomststatistiken. Även objekt och populationsavgränsningar är analoga med den totalräknade inkomststatistiken för individer och hushåll. Populationsavgränsningar för den longitudinella populationen tillkommer, vilka inte är aktuella för den årsvisa statistiken över inkomster och skatter.

Framställningen av varaktigt låg disponibel inkomst (persistent at risk of poverty) följer Eurostats definitioner, och är således jämförbar med motsvarande statistik baserad på undersökningen EU-SILC. Observera dock att andra skillnader mellan undersökningarna påverkar jämförbarheten dem emellan, såsom exempelvis att EU-SILC är en urvalsundersökning, olika hushållsdefinitioner samt att olika varianter av ekvivalensskalor används i statistiken.

B.5 Tillgänglighet och förståelighet

5.1 Spridningsformer

Statistiken sprids i form av statistiknyheter och tabeller på SCB:s webbplats, www.scb.se/he0110. Statistiken är också inlagd i Statistikdatabasen på webb-

platsen, där tabelluttag kan göras på riksnivå.

5.2 Presentation

Statistiken redovisas huvudsakligen som tabeller, text och diagram.

5.3 Dokumentation

Framställningen av statistikregistret och statistiken beskrivs i *Dokumentation av statistiken (SCBDOK)*. Statistikens kvalitet beskrivs i innevarande dokument, *Beskrivning av statistiken (BaS)*. Detaljerad information om mikrodata finns beskrivet i *Dokumentation av mikrodata (MetaPlus)*. Samtliga dokumentationer finns på SCB:s webbplats, www.scb.se/he0110.

5.4 Tillgång till primärmaterial

SCB utför på uppdragsbasis specialbearbetningar av undersökningens samtliga årgångar. Efter särskild prövning kan forskare och utredare få tillgång till avidentifierade mikrodata för egna bearbetningar.

Longitudinella inkomstregistret (LINK) finns från 1991 till 2014. Tillgång till inkomstvariabler kan skifta över tid. Disponibel inkomst enligt 2004 års definition finns för åren 2000–2014, medan disponibel inkomst enligt 1991 års definition finns från och med 1991. Uppgifter om hushållens inkomster finns för åren 2011–2014. LINK lagras som SQL-tabell.

5.5 Upplysningstjänster

Statistikservice: 08-506 948 01

SCB:s webbplats: www.scb.se/he0110

E-postadress: inkomststat@scb.se